

उद्भिजाःभूमिमुद्भिजजातावृक्षाअश्वत्थादयः गुल्माःकुशकाशादिस्तंबाः लताःवृक्षाद्यारूढाःगुह्युद्भिदयः वल्योभूमिप्रसारावर्षमात्रस्थायिन्यः कूष्मांड्याद्याः त्वक्सारःवेण्वादयः तएवतृणजातयोनतुवृक्षाः ॥ १४ ॥ तेषामिति सप्तग्राम्याःपशवःसप्तारण्याःपंचोद्भिजाइत्येकोनविंशतिसंख्यानांविकाराणांप्रकृतिभूतेषुपंचसुमहाभूतेषुप्रक्षेपेसतिचतुर्विंशत्यक्षरसंख्यासाम्यात्प्रकृतिविकृत्यात्मिकागायत्रीयंभवति अत्रस्वेदजानांउद्भिजेष्वंतर्भावः तेहिभूमिमुद्भिजजायंते स्वेदजास्तुजलमुद्भिजजायंतइतिसाम्यात् तृतीयेनावरोधःसंशोकजस्येतिन्यायाच्च अंडजानामपिमैथुनजत्वसाम्याजरायुजेष्वेवांतर्भावः जरायुर्गर्भवेष्टनंतद्रूपस्यअंडस्यैवतत्रसत्त्वादित्याशयेनचतुर्विंशतिः तदिदंकार्यकारणसमुदायात्मकंगायत्र्याख्यंब्रह्म गायत्रीवाइदंसर्वभूतमित्युपक्रम्यसैषाचतुष्पदाषड्विधागायत्रीतदेतदृचाभ्यनूक्तंतावानस्यमहिमाततो ज्यायांश्वपुरुषः पादोस्यसर्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतंदिवीतिच्छांदोग्येउपसंहारदर्शनात् ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ यस्यभूमिरिति राजाहिसार्वभौमोराजसूयेनेष्टास्वाराज्यंप्राप्नोति अ

उद्भिजाःस्थावराःप्रोक्तास्तेषांपंचैवजातयः ॥ वृक्षगुल्मलतावल्यस्त्वक्सारास्तृणजातयः ॥ १४ ॥ तेषांविंशतिरेकोनामहाभूतेषुपंचसु ॥ चतुर्विंशतिरुद्दिष्टा गायत्रीलोकसंमता ॥ १५ ॥ यएतांवेदगायत्रींपुण्यांसर्वगुणान्वितां ॥ तत्त्वेनभरतश्रेष्ठसलोकेनप्रणश्यति ॥ १६ ॥ अरण्यवासिनःसप्तसप्तैषांग्रामवासिनः ॥ सिंहाव्याघ्रावराहाश्वमहिषावारणास्तथा ॥ १७ ॥ ऋक्षाश्ववानराश्वैवसप्तारण्याःस्मृतानृप ॥ गौरजाविमनुष्याश्वअश्वश्वतरगर्दभाः ॥ १८ ॥ एतेग्राम्याः समाख्याताःपशवःसप्तसाधुभिः ॥ एतेवैपशवोराजन्ग्राम्यारण्याश्वतुर्दश ॥ १९ ॥ भूमौचजायतेसर्वभूमौसर्वविनश्यति ॥ भूमिःप्रतिष्ठाभूतानांभूमिरेवस नातनं ॥ २० ॥ यस्यभूमिस्तस्यसर्वजगत्स्थावरजंगमं ॥ तत्रातिगृह्णाराजानोविनिघ्नंतीतरेतरं ॥ २१ ॥ इतिश्रीमहाभारतेभीष्मपर्वणिजंबूखंडविनिर्माणपर्वणिभौमगुणकथनेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥ धृतराष्ट्रउवाच नदीनांपर्वतानांचनामधेयानिसंजय ॥ तथाजनपदानांचयेचान्येभूमिमाश्रिताः ॥ १ ॥ प्रमाणंचप्रमाणज्ञपृथिव्याममसर्वतः ॥ निखिलेनसमाचक्ष्वकाननानिचसंजय ॥ २ ॥

श्वमेधेनेष्टाक्रममुक्तिस्थानंप्राप्नोतीतियस्यकृत्स्नाभूमिस्तस्यइदंसर्वयज्ञद्वारावशेभवति तथाचवाजसनेयकेश्रूयते पुरुषोहवैनारायणोऽकामयतात्पतिष्ठेयंसर्वाणिभूतान्यहमेवेदंसर्वस्यामितिसएतंपुरुषमेधंपंचरात्रयज्ञक्रतुमपश्यदित्यादिना ॥ २१ ॥ इतिभीष्मपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥ एवंवक्ष्यमाणभगवद्गीतोपनिषदर्थज्ञानाधिकारार्थकर्मणामनुष्ठेयत्वंप्रकारांतरेणोपपाद्याधिकृतानामुत्पन्नात्मविविदिषाणामपिसूक्ष्मतमात्मतत्त्वग्रहणयोग्यतासिद्ध्यर्थंस्थूलेभगवत्तोरूपेकृत्स्नब्रह्मांडात्मकेचित्तसंयमःकर्त्तव्यइत्याशयेनभुवनकोशंवर्णयति नदीनांपर्वतानांचेत्यादिनातत्सर्वश्रुतवानसीत्यंतेनाध्यायाष्टकेन ॥ १ ॥ २ ॥